



notitie

FORUM STANDAARDISATIE 7 OKTOBER 2020 Agendapunt 6 Voortgangsnotitie

Nummer: FS-20201007.6

Aan: Forum Standaardisatie

Van: Bureau Forum Standaardisatie

Datum: 25 september 2020

Versie: 1.0

Bijlagen: A. Uitwerking thema's Onderzoek Internationale standaardisatie

Samenvatting

Ter kennisname

- A. Onderzoek Internationale standaardisatie
- B. Data delen
- C. Communicatie

Ter kennisname

Ad A. Onderzoek Internationale standaardisatie

Achtergrond

In opdracht van Forum Standaardisatie voert VKA in samenwerking met NEN een onderzoek uit naar internationale standaardisatie. In de Forum-vergadering van 24 juni j.l.l heeft Douwe Horst (senior consultant bij VKA) inzicht gegeven over de achtergrond en voortgang van het onderzoek, alsmede enkele highlights van de concept-rapportage.

Status

Inmiddels is de inventarisatiefase van het onderzoek afgerond en werkt VKA aan de analyse van de resultaten van de inventarisatie. In overleg met de Forumbegeleidingsgroep is bij de keuze tussen een brede of een diepe uitwerking er voor gekozen om vooral de breedte terug te verwachten. Het onderzoek geeft geen uitputtend overzicht van álle ontwikkelingen en initiatieven op de thema's.

Verzoek aan Forumleden

- a) Kennis te nemen van de uitwerking van de thema's van het Onderzoek Internationale standaardisatie (*bijlage A*); en
- b) Om feitelijke onjuistheden of belangrijke onvolledigheden uiterlijk 9 oktober 16:00u door te geven via robin.gelhard@forumstandaardisatie.nl met vermelding van de betreffende pagina's.

Ad B. Data delen

Achtergrond

Data delen is een thema dat op verschillende plekken in toenemende mate aan de orde komt. In verschillende sectoren zijn er datadeelinitiatieven actief. Voorbeelden zijn iSHARE in de logistieke sector, JoinData in de agrisector, en MedMij in de zorgsector.

In deze stelsels worden - met het oog op data delen - (sets van) standaarden (en andere afspraken/principes) veelal verplicht voor alle deelnemers/gebruikers. Dit kunnen ook overheden zijn. Ook ontstaan er nu internationale initiatieven die nog verder gaan dan alleen datadeling. Dit zijn meer generieke datadeelarchitecturen/ecosystemen voor zowel dataopslag en dataverwerking (zoals [International Data Spaces \(IDS\)](#) en [GAIA-X](#)).

InnoPay heeft in 2018 in opdracht van EZK een [onderzoek uitgevoerd](#) naar een aantal datadeelinitiatieven. Dit onderzoek bevestigt dat de huidige 'infrastructuur' voor het op schaal en gestructureerd delen van data nog niet op orde is. Belemmeringen voor datadelen zijn vooral bewustwording en er zijn diverse technische-, juridische- en operationele belemmeringen.

Data delen gaat namelijk niet vanzelf. Data kan voor andere partijen wellicht meer waard zijn dan voor de partij die de data creëert. De maker van de data is wellicht niet bereid om data te verstrekken als de data tegen hem gebruikt kan worden. Als data providers en data gebruikers voor iedere transactie afzonderlijk afspraken moeten maken is dit niet efficiënt.

Quick scan

Bureau Forum Standaardisatie heeft in 2019 op verzoek van EZK een [quick scan](#) uitgevoerd naar data delen, meer specifiek naar het initiatief [International Data Spaces \(IDS\)](#). De quick scan heeft zich beperkt tot een initiële verkenning naar IDS, gericht op toepasbaarheid in het publieke

domein en volwassenheid van IDS als standaard. De quick scan leverde het beeld op dat IDS nog volop in ontwikkeling is en nog niet tot volledige wasdom is gekomen, en leverde geen nader beeld op over de actuele toepasbaarheid binnen de overheid in combinatie met welke overheidsorganisaties daarover verbonden zouden kunnen worden. Althans niet meer dan de overheidspartijen die al betrokken zijn in particuliere datadeel initiatieven.

Programma Data Delen bij EZK

Rogier de Boer van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), heeft in de Forumvergadering van 4 maart 2020 een [toelichting](#) gegeven op de visie van EZK op data delen. EZK signaleert de beweging dat voorheen separate sectoren (wetenschap, overheid, bedrijfsleven) steeds meer op elkaar moeten aansluiten. Dit komt o.a. naar voren in de door de Europese Commissie [aangekondigde](#) ontwikkeling van een tiental dataspaces en het creëren van een verbinding daartussen. Dat kan bijvoorbeeld bevorderd worden wanneer deze afsprakenstelsels gebruik maken van open standaarden. De Europese Commissie komt dit najaar nog met een wetgevend voorstel.

In de Forumvergadering van 4 maart is afgesproken om een extra sessie te organiseren voor nadere verdieping over dit onderwerp in relatie tot standaardisatie. Bij het plannen van deze verdiepingssessie bleek er onvoldoende animo om op korte termijn een verdiepingssessie doorgang te laten vinden.

De overheid als partner bij datadelen

Digicampus heeft in samenwerking met het programma 'SBR Vernieuwing' van Logius onderzoek uitgevoerd naar datadeling en de rollen die overheden daarin kunnen spelen. Het resultaat is de paper 'De overheid als partner bij datadelen', dat een overzicht biedt van de onderdelen van datadelen, de relevante documenten en visies van bestuurders en experts. De samenvatting en de digitale versie van de paper is te vinden op de [website van Digicampus](#).

Digicampus spreekt van samenwerking als sleutelwoord, "[..] *het liefst publiek-privaat, dwars door sectoren en waar nodig generiek en sector-specifiek op de relevante onderdelen van een datadeel-systeem. Hoe deze samenwerking vorm gaat krijgen is nog te bezien.*"

Digicampus ziet op dit moment drie dominante samenwerkingsvormen:

- Rijksprogramma's die zich richten op datadeling zoals bijvoorbeeld Regie op Gegevens, Standard Business Reporting of het Programma Data delen;
- sectorspecifieke initiatieven, zoals in het zorg- of hypotheekdomein; en
- publiek-private coalities op de onderdelen van datadeelsystemen, bijvoorbeeld op vertrouwensdiensten zoals authenticatie en digitaal ondertekenen.

Digicampus doet een oproep aan de spelers in alle drie de samenwerkingsvormen: "*communiceer en verbind waar mogelijk*".

Daarnaast beveelt Digicampus aan te investeren in publiek-private afsprakenstelsels op basis van wederkerigheid, vertrouwen en belangen. "*De groei in het volume van datadeling en het toenemend belang van data maken een nauwe samenwerking tussen publieke en private partijen steeds belangrijker. Zo kan data efficiënt, veilig en vertrouwd worden gedeeld. Deze samenwerking kan alleen tot stand komen wanneer afspraken en standaarden het resultaat zijn van afgewogen belangen en geaccepteerd worden. Publiek-private afsprakenstelsels zijn hiervoor een beproefde aanpak. Hierbij kennen we zowel domeinspecifieke afsprakenstelsels (bijvoorbeeld Medmij voor het zorgdomein) als domein- overstijgende afsprakenstelsels (bijvoorbeeld het stelsel van basis- registraties). Afsprakenstelsels lenen zich bij uitstek voor een diverse en behoeftegerichte rol van overheden. Overheden kunnen de rol van trekker, datapartner, (data)leverancier en toezichthouder hebben. [..]"*

Tot slot beveelt Digicampus bestuurlijke experimenteeruimte om te leren aan, "[..] *praktijk is echter dat niemand exact weet wat nodig is, wat al goed werkt en wat nog experimentele technologie is. Veel nieuwe technologieën zijn zo disruptief dat we nog nauwelijks ervaring en referentiemateriaal hebben. Om erachter te komen wat werkt en welke rollen ingevuld moeten worden adviseren we bestuurders om experimenteeruimte te bieden.*"

Vervolgstappen

Op dit moment is er geen beleidslijn hoe de overheid in algemene zin – en in relatie tot standaardisatie – omgaat met datadeelinitiatieven en publiek-private afsprakenstelsels in het kader van datadelen. Digicampus spreekt van 'een fase van de kat uit de boom kijken'. In het paper van Digicampus wordt actieve inmenging van de overheid niet bepleit; er is nog geen sprake van marktfalen en er blijkt juist een tendens naar meer horizontale sturing van datadeling (samenwerking): *"Samenwerking wordt steeds belangrijker en aansturing (bijvoorbeeld het opleggen van standaarden via wet- en regelgeving) is alleen effectief in uitzonderlijke gevallen."*

Het bureau adviseert om de bestaande initiatieven te volgen en eerst laten uitkristalliseren alvorens hier nader onderzoek naar te initiëren vanuit het standaardisatieperspectief.

Hierbij houden we rekening met het onderzoek naar het karakter van de lijst aanbevolen standaarden. Het initiatief voor dat onderzoek komt voort uit de behoefte om bepaalde bredere open standaarden of afspraken (zoals architectuurprincipes, methodes stelsels en bijvoorbeeld afspraken rond eenduidige overheidsdienstverlening en semantische standaardisatie) een status te bieden. De omgang met afsprakenstelsels, zoals die rond het thema 'data delen', zal worden meegenomen in dit onderzoek. Naar verwachting zal er in december meer beeld zijn bij conclusies van dit onderzoek.

In de tussentijd zullen de datadeelinitiatieven niet stil blijven zitten. Urgente standaardisatievraagstukken uit deze initiatieven kunnen zo nodig bij het Forum geagendeerd worden.

Als gevolg van de presentatie van EZK in het Forum op 4 maart zijn EZK Digitale Economie en BZK directie Informatiesamenleving en Overheid reeds nader in verbinding gebracht rondom 'government-to-business' datadeling.

Ad C. Communicatie

- Voor effectieve communicatie via de website zijn statistieken door experts van Piwik doorgevoerd in de websiteanalyses.
- Tevens is videomateriaal van diverse Webinars digitoegankelijk gemaakt en ontsloten op de [website](#).
- [Extra aandacht](#) middels oorkonde en taart voor Stichting RIONED voor de opname van [GWSW](#) (Gegevenswoordenboek Stedelijk Water) op de 'pas toe of leg uit'-lijst.
- De herstelactie op de brief aan ZBO's, uitvoeringsorganisaties, waterschappen, provincies en het Rijk die aangeschreven zijn over de internetveiligheidsrisico's voor hun domeinnaam, heeft geleid tot nazorg middels op maat gemaakte beantwoording.